Nasıl Dua Etmeliyiz ?

NASIL DUA ETMELİYİZ ?

Fatih KALENDER
Beyan – Temmuz 2010

بسم الله الرحمن الرحيم

Bizleri yoktan var edip sayısız nimetlerle donatan Allaha hamd eder, hakla batılı ayırması için gönderilen Peygamber Efendimiz(Sallâllâhu Aleyhi veSellem)'e ehl-i beyti ve ashabına selam ederiz.

Müslümanın en etkili silahı nedir? sorusuna vereceğimiz cevap hiç şüphesiz dua cevabıdır. Evet, müminin eskimez ve tesirli silahı duadır. Cumhur Ulemanın dediği gibi *dua kulluk makamının en efdalidir*.[1]

Tirmîzî'nin rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Peygamber Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)şöyle buyuruyor:**

الدعاء هو العبادة ثم قرأ { وقال ربكم ادعوني أستجب لكم إن الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين }

"Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ***Dua ibadettir*** dedikten sonra şu ayeti kerimeyi okudu: ***Rabbiniz şöyle dedi: "Bana dua edin, duânıza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibirlerine yedirememeyenler aşağılanmış bir hâlde cehenneme gireceklerdir."***[2]

Allahü Taala hazretleri duaya verdiği önemi Furkan suresinde şu şekilde ifade ediyor:

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلاَ دُعَاؤُكُمْ

"(Ey Muhammed!) ***De ki: "Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin! Siz yalanladınız. Öyle ise azap yakanızı bırakmayacak"[3]***

Allahü Taala hazretleri En'am süresinde de şöyle buyuruyor:

فَلَوْلا إِذْ جَاءهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَـكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Hiç olmazsa onlara azabımız geldiği zaman yakarıp tövbe etselerdi ya. Fakat" (onu yapmadılar***) kalpleri katılaştı. Şeytan da yapmakta olduklarını zaten [onlara süslü göstermişti"[4***

Bu ve emsal ayeti kerimelerden de anlaşıldığı gibi dua Müslüman için olmassa olmaz olan amellerdendir. Bununla beraber günümüzde bunca dualar yapılmasına rağmen adeta dualarımızın kabul olunmadığı tevehhüm edilmektedir. Asrımızda Müslümanların içinde bulunduğu sıkıntılar da bu tevehhümün tezahürü olarak

değerlendirilebilir. Birinin kalkıpta, Mevla Taala hazretleri ***"Bana dua edin, duânıza cevap vereyim"***[5] dediği halde dualarımız niçin karşılıksız kalıyor diyebilir. İşte bu sualden dolayı şuanda okumakta bulunduğunuz makaleyi yazma duygusuna kapıldım desem yanılmış olmam. Evet bunca dualar edildiği halde niye bu durumdayız? Müslümanlar niye zillet, düşmanları ise izzet içindedir?

Kur'anı Kerimin muhtelif yerlerinde Allahu Taala hazretleri namazı, zekatı, orucu emretmektedir. Bir Müslüman bu emirlere imtisal olsun diye abdestsiz namaz, gündüzün ortasında bir şey yiyip içerek oruç, zekata ehil olmayan birine zekat verecek olsa bu yapılan ibadetler sahih olmayacaktır. Bu kişi Allah bana namazını kıl dedi kıldım, orucunu tut dedi tuttum zekatını ver dedi verdim niye kabul olunmuyor demeye hakkı yoktur. Zira diğer ibadetlerde olduğu gibi bu ibadetlerin de sahih olabilmesi için şartlarına riayet edilmesi gerekmektedir. Şartları göz ardı edilerek yapılan ibadet elbette kabule şayan değildir. Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in de buyurduğu gibi dua da bir ibadettir.**

الدعاء هو العبادة

"Dua ibadettir."[6]

Diğer ibadetlerin kabulünün belli başlı şartları olduğu gibi duanın da kabulünün belli başlı şartları vardır. Gücümüz nisbetince bu şartları siz okuyucularımızla paylaşmaya gayret edeceğiz. Makalemizin hazırlık aşamasında *Edebu'd-Du'au ve'l-Münâcât* adlı eserden büyük örçüde istifade ettiğimiz gibi Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in hadisi şerifleriylede konuyu beyan etmeye gayret edeceğiz. Muvaffakiyet Mevladandır.**

Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in hadis-i şeriflerini incelediğimizde duanın kabul edilmesinin şartlarının genel olarak iki ana kısma ayrıldığını mülahaza etmekteyiz.

a) Umumi şartlar
b) Hususi şartlar

a) Umumi şartlar:

Bunlar üç tanedir:

1. **Sıla-ı rahim**

Sıla-ı rahim; akrabalık bağlarını gözetme, koparmama, akraba ve yakınları ziyaret etme, hallerini ve hatırlarını sorma, gönüllerini alma anlamlarına gelen bir terimdir.
Dinimiz, insanlar arası ilişkilere önem verildiği gibi özellikle yakınlardan başlayarak anne, baba ve sırasıyla diğer akrabaların ziyaret edilip gözetilmesinede son derece önem vermiştir. Bunun aksinin, uygun bir ahlak olmadığını amellerin ve duaların kabulüne mani olduğunu açık bir şekilde bildirmiştir.

Ebu Hureyre *(Allah ondan razı olsun)*'nin rivayet etmiş olduğu bir Hadis-i Şerif'te Peygamber Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)şöyle buyuruyor:**

إِنَّ أَعْمَالَ بَنِي آدَمَ تُعْرَضُ كُلَّ خَمِيسٍ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَلَا يُقْبَلُ عَمَلُ قَاطِعِ رَحِمٍ

“Âdemoğlunun amelleri Cuma gecesi olan Perşembe günleri (Allah’a) **arz olunur. Sıla-i rahimi terk edenlerin amelleri kabul olunmaz”**[7]

Ebu Hureyre (Allah ondan razı olsun)’nin Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’den rivayet ettiği bir başka Hadis-i Şerif’te de, Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

لاَ يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ

“Kulun duası aceleci olmadığı[8], sıla-i rahimi terk terk etmediği birde günah üzerine dua etmediği müddetce kabul olunur.”[9]

Bu minvalde Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’den daha birçok hadisi şerifler mevcuttur. Meseleyi uzatmamak için bu kadarla iktifa ediyoruz.

2. **Helal gıda**

Müslüman için en önemli hususlardan biri, hiç şüphesiz helal gıdadır. Zira bunun diğer ibadetler üzerine tesiri olduğu da bilinmektedir. Ehlince malum olduğu gibi insan mideden beslenmektedir. İnsanın diğer uzuvları da mideye gelen gıdalarla gıdasını almaktadır. Şayet midedeki gıda haram olacak olursa oradan beslenen göz haramla besleneceğinden elbette harama bakmaktan haz alacak helale bakmaktan zevk almayacaktır. Aynı şekilde haramla beslenen el, ayak, kulak haram işlerle meşgul olmak isteyecek, helalle meşguliyet kendilerine çok ağır gelecektir. Zira gıdası haramla olmuştur. Ve sonuç olarak el, ayak, göz, kulak ve diğer uzuvlar haramdan zevk alacağından ibadet zevkinden mahrum olunulacaktır. İbadet zevkinden mahrum olan kişi elbette ibadeti, ibadet aşkıyla değil, yapıyorsa yapılması gereken bir görev gibi ruhsuz olarak yapacaktır. Bunun tezahürü olarak ta, dualar kabul olunmayacaktır.

Müslim’in rivayet etmiş olduğu bir Hâdis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz*(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)*şöyle buyuruyor:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لاَ يَقْبَلُ إِلاَّ طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) وَقَالَ (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ يَا رَبِّ يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ وَغُذِىَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ

“***Ey insanlar Allahü Taala hazretleri temizdir ve ancak temizi kabul eder. Allahü Taala Peygamberlere neyi emrettiyse müminlere de onu emretmiştir.*** Efendimiz *(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)*sonra şu ayeti kerimeleri okudu: (**Ey peygamberler! Temiz şeylerden yiyiniz ve iyi ameller işleyiniz. Doğrusu ben, sizin yaptığınız şeyleri tamamen bilirim.)[10]** (**Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah’a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah’a şükredin.)[11]**Efendimiz *(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)* bu ayeti kerimeleri okuduktan sonrauzun yoldan gelmiş üstübaşı tozlu ve dağınık bir adamdan bahsederek şöyle buyurdu: (Bu kişi) ***Ellerini semaya uzatarak Ya Rabbi, Ya Rabbi*** (der)***; Onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haram, böylesinin duası nasıl kabul edilsin[12]***”

Tabarani’nin rivayetine göre İbn Abbas (Allah onlardan razı olsun) şöyle buyuruyor:

عن ابن عباس رضي الله عنهما قال تليت عند رسول الله صلى الله عليه و سلم هذه الآية (يأيها الناس كلوا مما في الأرض حلالا طيبا) فقام سعد بن أبي وقاص فقال يا رسول الله ادع الله أن يجعلني مستجاب الدعوة فقال النبي صلى الله عليه و سلم يا سعد أطب مطعمك تكن مستجاب الدعوة والذي نفس محمد بيده إن العبد ليقذف اللقمة الحرام في جوفه ما يتقبل الله منه عملا أربعين يوما وأيما عبد نبت لحمه من سحت فالنار أولى به

Efendimiz*(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)’**in yanında şu ayeti kerime okundu*** (**Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır.)[13]** ***Bunun üzerine Said b. Ebi Vakkas kalkarak Efendimiz****(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)’**e Ey Allahın resulu Allaha dua ette Allah beni duası kabul olunanlardan eylesin. Dedi. Efendimiz****(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)*** ***cevaben: Ey Said yediğin temiz olsun duan kabul olunur. Dedi ve devamen şöyle buyurdu: Muhammed’in nefsi, kudret elinde olan Allaha yemin ederimki kul haram lokmayı midesine attığında kırk gün ameli kabul olunmaz. Hangi et haramdan nema bulmuşsa*** (yani oluşmuşsa) ***ateş ona daha layiktir.[14]***

Helal gıdanın önemiyle alakalı daha birçok hadis-i şerifler mevcuttur. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi meseleyi uzatmamak için bukadarla yetiniyoruz.

3- **Emribi’l-maruf nehyi ani’l-münkeri terk etmemek.**

Emribi’il-maruf nehyi ani’l-münker; iyiliği emretmek kötülükten men etmek manasına gelen bu ümmetin en belirgin özelliklerindendir.

Âliimran suresinde Allahu taala hazretleri şöyle buyuruyor:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ…

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a iman edersiniz…”[15]
Bir Müslüman için, yanında yapılan yanlışlıklara duyarsız kalaması düşünülemez. Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın zihniyeti İslami bir ahlak değildir.

Müslimin rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Peygamber Efendimiz*(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)*şöyle buyuruyor:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الإِيمَانِ

“Sizden biriniz bir kötülük gördüğünde eliyle onu düzeltsin şayet buna güç yetiremiyorsa lisanıyla, bunada güç yetiremiyorsa kalbiyle buğuz etsin ***buda imanın en zayıfıdır.[16]***

Sünenu’t-Tirmîzî de rivayet olunan başka bir hadisi şerifte Efendimiz*(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)*şöyle buyuruyor:

والذي نفسي بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهون عن المنكر أو ليوشكن الله أن يبعث عليكم عقابا منه ثم تدعونه فلا يستجاب لكم

“Nefsim kudret elinde olan Allaha yemin ederimki ya emribi’l-maruf nehyi ani’l-münker yaparsınız veya Allahın sizin üzerinize azap göndermesi yakın olur. Sonra dua edersiniz duanızda kabul olunmaz.[17]

Duanın Kabulünün Hususi Şartları

Bunlar üç tanedir:

1-**Ğafil kalple dua etmemek**. Bunun manası şudur: Mümin dua ederken âdet yerini bulsun diye değil cânı gönülden gerçek manada Allaha dua etmelidir. Tıpkı insanlardan umudunu yitirip, zulüm altında kalan müminin Allaha yakarışı gibi. Acziyet halinde nasıl Rabbimize dua ediyorsak normal hallerdede böyle dua etmeliyiz. Ve şunu itikat etmeliyiz ki dua mümin için ikinci bir iş değildir. Belki sebeplerin oluşması veya kolaylaşması için Rabbimizin kullarına vermiş olduğu en önemli etkendir.

Ebu Hureyre *(Allah ondan razı olsun)*’nin rivayet etmiş olduğu bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)şöyle buyuruyor:**

عن أبي هريرة قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ادعوا الله وأنتم موقنون بالإجابة واعلموا أن الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه

“Dualarınıza icabet edileceğine inanıcı olduğunuz halde Allaha dua edin. Şunu bilin ki Allahü teala hazretleri örtünmüş ğafil kalpten duaları kabul etmez.”[18]

2-**Duada aceleci olmamak.** Müslimin rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte

Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)şöyle buyuruyor:

لاَ يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الاِسْتِعْجَالُ قَالَ يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرَ يَسْتَجِيبُ لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدَعُ الدُّعَاءَ.

“Kulun duası aceleci olmadığı, sıla-ı rahimi terk terk etmediği birde günah üzerine dua etmediği müddetce kabul olunur. Acele etmek nedemektir diye sual edildiğinde Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap verdi: ***Kul dua ettim, ettim ancak kabul olunduğunu görmedim der ve dua etmekten yorularak duayı bırakır. ”***[19]

Ebu Hureyre *(Allah ondan razı olsun)*tarikıyla rivayet olunan başka bir Hadis-i Şerif’te Peygamber Efendimiz **(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)şöyle buyuruyor:**

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال يستجاب لأحدكم ما لم يعجل يقول دعوت فلم يستجب لي

“Dua ettim kabul olunmadı demeksizin duada ecele etmeyen kişinin duasına icabet olunur.”[20]

3- **Günah üzerine dua etmemek.** Et-Tirmizinin rivayet etmiş olduğu bir hadisi şerifte Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

ما على الأرض مسلم يدعو الله بدعوة إلا آتاه الله إياها أو صرف عنه من السوء مثلها مالم يدع بإثم أو قطيعة رحم

“Yeryüzünden hiçbir Müslüman yokturki sılahi rahim-i terk etmediği veya günah üzerine dua etmediği müddetçe Allaha dua edecek olsa ya Mevla istediğini ona verir veya onun misli gibi bir kötülüğü ondan çevirir.”[21]

Yukarıdan beri ifadesinde bulunduğumuz duanın kabul şartlarını özetleyecek olursak şöyle deriz:
Duanın kabulü için umumi ve hususi olmak üzere altı şart vardır. Bunların ilk üçü umumi diğerleride hususi şartlardır. Umumi olanlar her daim riayet edilmesi gereken şartlardır. Hususi olanlar ise dua esnasında riayet edilmesi gereken şartlardır.

Umumi şartlar:
1-Sıla-ı rahim
2-Helal gıda
3-Emri bi’l-ma’ruf nehyi ani’l-münker

Hususi şartrlar
4-Gafil kalple dua etmemek
5-Duada aceleci olmamak

6-Günah üzerine dua etmemek

Şartlarına riayet edilerek yapılan duaya Allahu teala hazretleri icabet eder. Bu icabetin tezahürü; ya kulun istediği dünyada kendisine verilerek veya o dua kulun günahına kefaret yapılarak veyahutta ahirette o dua sebebiyle kulun mükâfatlanmasıyla olur.[22]
Rabbim şartlarına riayet ederek dua yapmayı ve bu vesileyle ümmetin birlik ve beraberliliğinin oluşmasını nasip eylesin. Birbirlerimize dua yapmayı unutmamak temennisiyle Allaha emanet olunuz. Selam ve muhabbetlerimle.

---

[1] El-Lubap fi ‘ulumi’l-Kitap
[2] Mü’min 60 et-Tirmîzi 3372
[3] Furkan 77
[4] En’am 43
[5] Mü’min 60
[6] Et-Tirmîzi 3372
[7] Ahmet b. Hanbel 10277
[8] Duada aceleci olmanın nedemek olduğu ileride gelecek.
[9] Sahihu’l-Müslim 7112
[10] El-Müminun 51
[11] El-Bakara 172
[12] Müslim, 2393
[13] El-Bakara 168
[14] El-Mu’cemu’l-Evsat et-Tabarani 6495
[15] Âliimran 110
[16] Müslim 186
[17] Et-Tirmîzî 2169
[18] Et-Tirmîzi 3479
[19] Sahihu’l-Müslim 7112
[20] Buhari 5981
[21] Et-Tirmizi 3573
[22] El-Muharreru’l-Vecîz fi tefsiri’l-Kitabi’l-Aziz